

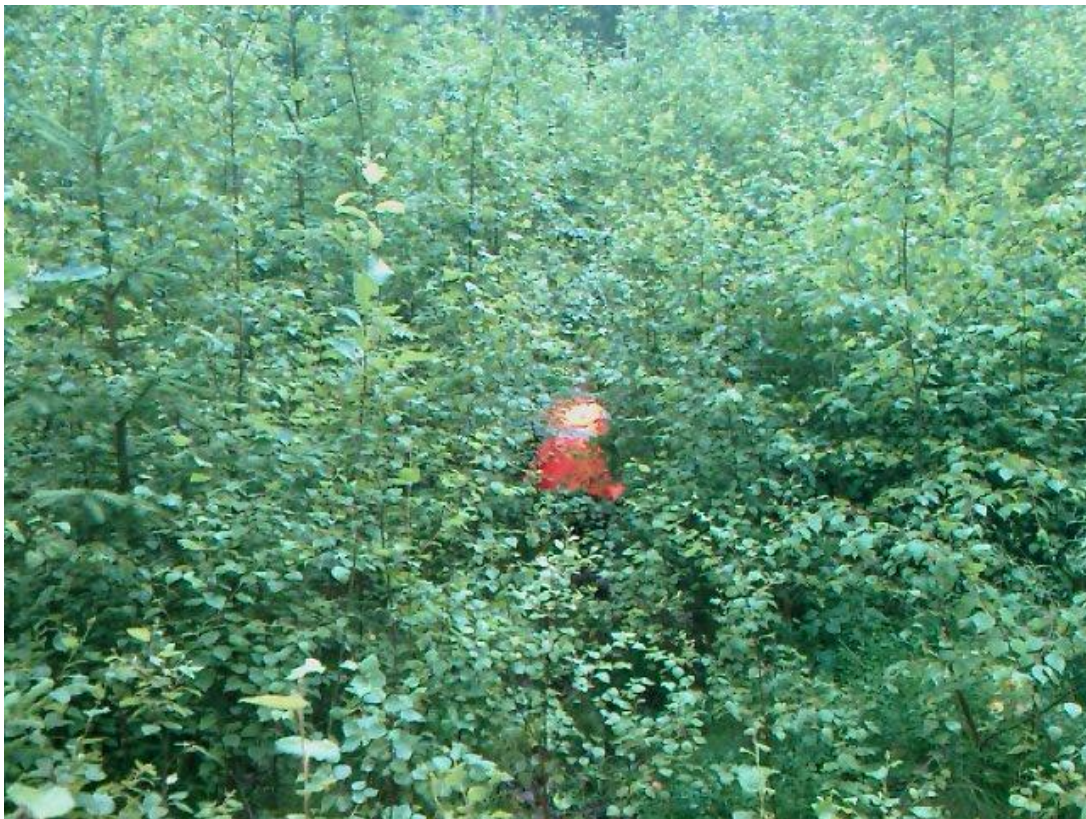
Ett hålvägssystem på Finnsletten

Kartering och dokumentation

Arkeologisk förundersökning

RAÄ 942:2
Västerås 3:61
Badelunda socken
Västmanland

Anna Arnberg

Ett hålvägssystem på Finnslätten

Kartering och dokumentation

Arkeologisk förundersökning

RAÄ 942:2
Västerås 3:61
Badelunda socken
Västmanland

Anna Arnberg

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2009

Omslagsfoto: Dokumentation av hålvägssystemet RAÄ 942:2 i Västerås socken
(f.d. Badelunda socken). Foto: Anna-Lena Hallgren.

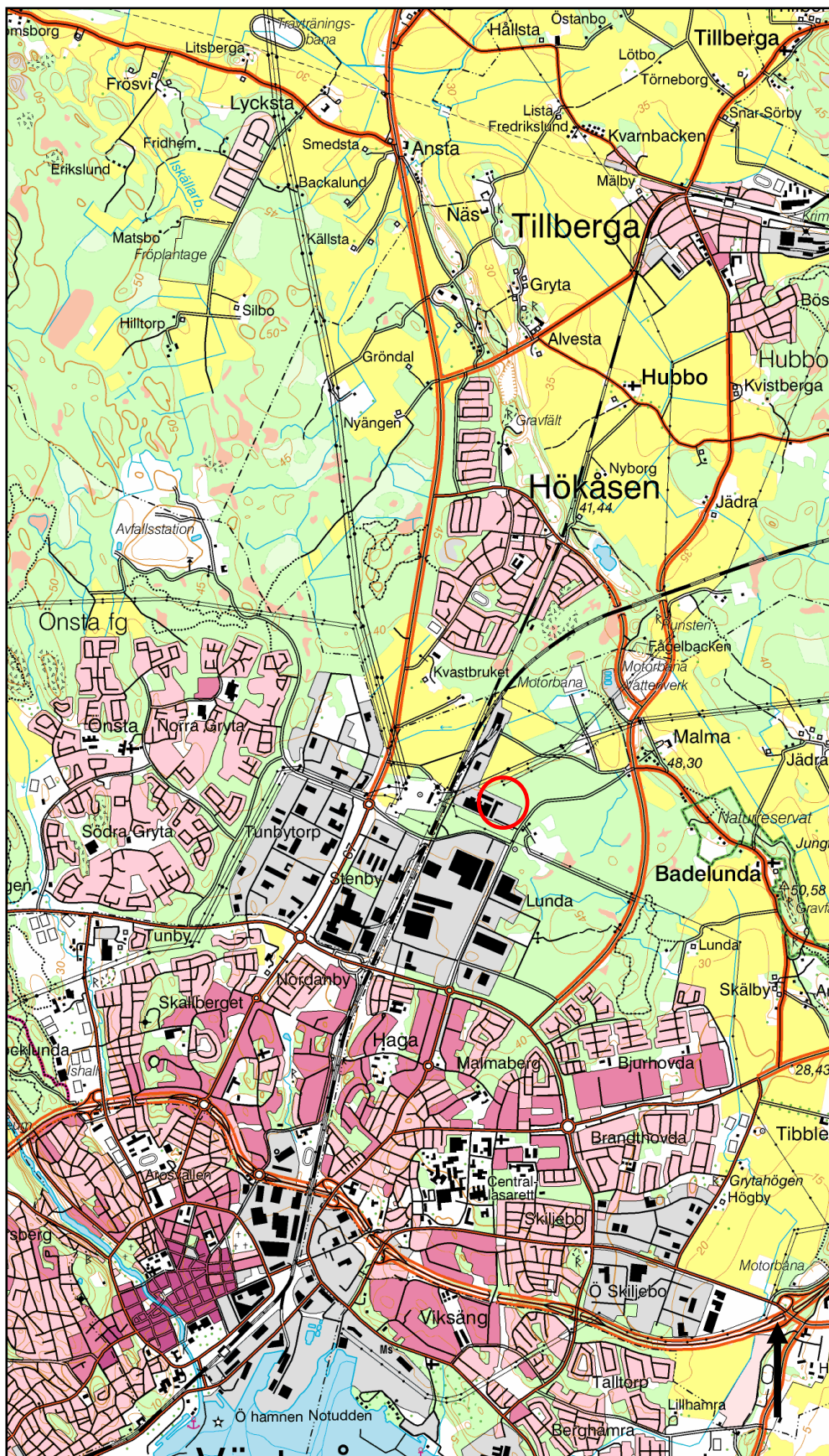
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISSN: 1653-7408
ISBN: 978-91-86255-45-9

Tryck: Just Nu, Västerås 2009.

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Målsättning och metod	5
RAÄ 942:2 och andra hålvägar/hålvägssystem i närområdet.....	5
Hålvägar och hålvägssystem.....	6
Resultat	7
Sammanfattning och rekommendation	8
Referenser.....	9
Tekniska och administrativa uppgifter	9

Figur 1. Undersökningsplatsens läge markerat med en röd ring. Utdrag ur digitala gröna kartan motsvarande blad 11 G SO Västerås. Skala 1:50 000.

Inledning

Westinghouse Electric Sweden AB planerar att bygga två nya hus och en ny parkeringsplats med tillhörande logistiktor. Exploateringsområdet ligger norr om Västerås stad i norra delen av Finnslätten. Området ligger i skogsmark och f.d. skogsmark och sammanfaller med en del av hålvägssystemet(?) RAÄ 942:2 i Västerås socken (f.d. Badelunda socken). Med anledning av detta gav Länsstyrelsen i Västmanlands län Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen (KM) i uppdrag att utföra en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Västerås 3:61 i Västerås kommun (Lst dnr 431-4025-09, daterat 2009-06-12).

Målsättning och metod

Syftet med förundersökningen var att fastställa fornlämningens omfattning, karaktär och bevarandegrad. Målsättningen var att förundersökningen skulle ge underlag för en bedömning av fornlämningens kunskapsvärde och en eventuell särskild undersökning.

Vid fältarbetet skulle den förmodade hålvägen avgränsas, mätas in digitalt, beskrivas och dokumenteras genom ett antal översikts- och detaljfotografier. Därtill planerades två sektioner att handgrävas tvärs genom objektet för att om möjligt kartlägga olika faser. På grund av den täta vegetationen inom förundersökningsområdet bedömdes handgrävning senare inte vara möjligt, varvid lämningen endast mättes in med GPS, fotograferades och beskrevs.

RAÄ 942:2 och andra hålvägar/hålvägssystem i närområdet

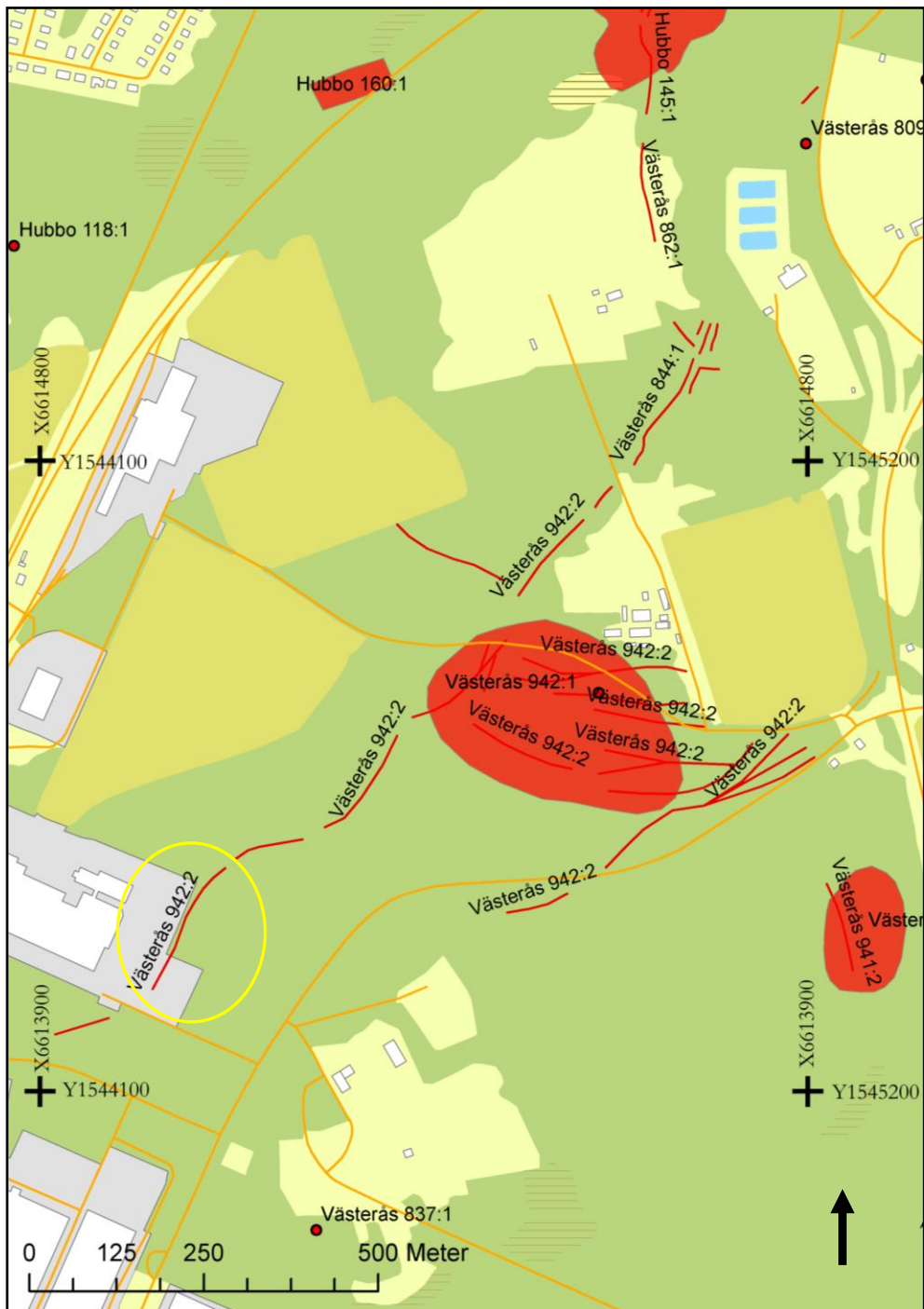
Objektet för den arkeologiska förundersökningen är en del ett hålvägssystem(?), RAÄ 942:2, bestående av 22 hålvägar(?) med en sammanlagd längd av 3100 meter (www.fmis.raa.se). Lämningen var inte besiktigad sedan tidigare. I norra delen sammanfaller hålvägssystemet(?) med kolningsgropar(?), RAÄ 942:1.

Den del av RAÄ 942:2 som omfattades av förundersökningen ligger i södra delen av det eventuella hålvägssystemet och har markerats med en gul ellips i kartan i figur 2. Lämningen ligger i ett område rikt på hålvägar och hålvägssystem, bland dem RAÄ 844, 862 och 941 i Västerås socken och RAÄ 145 i Hubbo socken. Status för RAÄ 941 är enligt uppgift i FMIS dock osäker och ingen hålväg kunde ses 2002 då platsen besöktes vid en exkursion inom ramen för projektet Skog och Historia (www.fmis.raa.se).

År 2000 undersökte Västmanlands läns museum en av dessa hålvägar, RAÄ 862. Hålvägen var 230 meter lång, 0,7–1,2 meter bred och u-formad. Den kunde inte dateras, men utifrån de tre schakt som togs upp över hålvägen kunde konstateras att den inte var anlagd utan hade uppkommit till följd av flitigt användande (Alström & Anttila 2003).

Hålvägar och hålvägssystem

Hålvägar är några av våra äldsta bevarade vägsträckningar. De kan utgöra meterdjupa försänkningar i marken och har uppstått då djur och människor färdades genom landskapet. Ibland har försänkningarna förstärkts av erosion. Hålvägar är därför ofta lättast att upptäcka på sluttande mark, där regn och smältvatten hjälpt till att föra bort jord (Cserhalmi 1998:126f).

Figur 2. Fornlämningar i anslutning till förundersökningsområdet (www.fmis.raa.se). Utdrag ur digitala fastighetskartan motsvarande Västerås J133-11G2i63. Den gula ellipsen markerar den del av RAÄ 942:2 som var föremål för förundersökningen. Skala 1:10 000.

Beroende på väder och vind kunde de upptrampade vägarna periodvis bli mycket leriga. Då var det förmodligen lättare att gå vid sidan om den upptrampade stigen, vilket resulterade i att en ny stig bildades vid sidan av den gamla. På så sätt kunde breda korridorer av hålvägar uppstå, s.k. hålvägssystem (Cserhalmi 1998:126f).

Resultat

Den del av RAÄ 942:2 som omfattades av förundersökningen ligger på plan skogsmark eller f.d. skogsmark och i ett område som är kraftigt påverkat av senare tiders aktiviteter. Enligt kartmaterial i FMIS (www.fmis.raa.se) har den aktuella sträckningen tidigare varit ca 200 meter lång. Nu återstår endast ett ca 55 meter långt parti av lämningen (figur 3). Övriga ytor utgörs av en asfalterad parkeringsplats (som utvidgats ca 30 meter åt norr sedan kartan i figur 2 och 3 upprättades), samt direkt norr om parkeringsplatsen av en gräsbevuxen yta där skogen huggits ned. Den gräsbevuxna ytan är kraftigt påverkad av röjningen och någon försänkning i marken kunde inte skönjas inom denna yta.

Figur 3. Den gula ellipsen markerar den del av RAÄ 942:2 som omfattades av förundersökningen och den blå linjen den del av lämningen som kunde urskiljas och mätas in med GPS. Utdrag ur digitala fastighetskartan motsvarande Västerås J133-11G2i63. Skala 1: 5 000.

I de skogs- och slybevuxna partierna norr om den gräsbevuxna ytan kunde en ca 0,5–1 meter bred och ca 0,05–0,15 meter djup försänkning urskiljas på den plats där halvvägen(?) enligt uppgift i FMIS (www.fmis.raa.se) skulle ligga. Som kraftigast var försänkningen i de slyiga partierna i den norra delen av förundersökningsområdet. Även här var den dock svår att se. Försänkningen hade en plan botten och flankerades ställvis av ett par decimeter breda, låga vallar. Materialet i vallarna var mjukt och lämningen gav utifrån denna aspekt inte något äldre intryck. Troligtvis rör det sig därmed inte om någon halv väg inom denna del av RAÄ 942:2.

Sammanfattning och rekommendation

Westinghouse Electric Sweden AB planerar att bygga två nya hus och en ny parkeringsplats med tillhörande logistikytor. Exploateringsområdet ligger norr om Västerås stad i norra delen av Finnsletten. Området, som ligger i skogsmark och f.d. skogsmark, sammanfaller med en del av halv vägssystemet(?) RAÄ 942:2 i Västerås socken (f.d. Badelunda socken). Lämningen var inte besiktigad sedan tidigare.

Enligt kartmaterial i FMIS ska den del av RAÄ 942:2 som ligger inom exploateringsområdet tidigare ha varit ca 200 meter lång. Nu återstår endast 55 meter av sträckningen. Övriga ytor utgörs av en asfalterad parkeringsplats och en gräsbevuxen skogsrojd yta.

Den återstående delen av lämningen var ca 0,5–1,0 meter bred och uppemot 0,15 meter djup. Som kraftigast var den i de slyiga partierna i norra delen av förundersökningsområdet. Även här var den dock svår att urskilja. Försänkningen hade en plan botten och ställvis omgavs den av låga vallar. Materialet i vallarna var mjukt och lämningen gav inte något äldre intryck. Sannolikt rör det sig inte om en halv väg inom denna del av RAÄ 942:2.

På grund av lämningens otydliga karaktär och låga bevarandegrad bedömdes, i samråd med länsstyrelsen, att några ytterligare antikvariska åtgärder inte rekommenderas. Det är länsstyrelsen som beslutar om ärendets vidare hantering.

Referenser

Alström, A. & Anttila, K. 2003. *En hålväg vid Malma motorbana. Särskild undersökning. RAA 862, Malma 2:1, Badelunda, Västmanland.* Västmanlands läns museum. Kulturmiljöavdelningen rapport A 2003:A29. Västerås.

Cserhalmi, N. 1998. *Fårad mark. Handbok för tolkning av historiska kartor och landskap.* Stockholm.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>KM dnr:</i>	09062
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-4025-09, daterat 2009-06-12
<i>Undersökningsperiod:</i>	3 juli 2009
<i>Arkeologtimmar:</i>	10 timmar
<i>Personal:</i>	Anna Arnberg, Anna-Lena Hallgren
<i>Belägenhet:</i>	Västerås 3:61, Badelunda socken, Västerås kommun, Vs
<i>Ekonomisk karta:</i>	Västerås J133-11G2i63
<i>Koordinatsystem:</i>	RT90 2,5 gon V
<i>Koordinater:</i>	X 6614219, Y 1544365 (norra delen av objektet för förundersökningen).
<i>Inmätningmetod:</i>	GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Föreliggande rapport, samt digitala fotografier. Digitalt kartmaterial förvaras på KM.
<i>Fynd:</i>	Inga fynd påträffades.